TIESAS RĪKOJUMS (astotā palāta)

2010. gada 16. novembrī *

Lieta C-76/10

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Krajský súd v Prešove* (Slovākija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 19. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 9. februārī, tiesvedībā

Pohotovosť s. r. o.

pret

Iveta Korčkovská.

* Tiesvedības valoda — slovāku.

TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: astotās palātas priekšēdētāja pienākumu izpildītājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneses K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un A. Prehala [*A. Prechal*],

ģenerāladvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],
sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

nolēmusi izdot motivētu rīkojumu saskaņā ar Reglamenta 104. panta 3. punkta pirmo daļu,

uzklausījusi ģenerāladvokātu,

izdod šo rīkojumu.

Rīkojums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.) interpretāciju, to lasot kopā ar patēriņa kredīta līgumiem piemērojamo Savienības tiesisko regulējumu.

2 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts tiesvedībā starp *Pohotovosť s. r. o.* (turpmāk tekstā — "*Pohotovosť*") un I. Korčkovsku [*I. Korčkovská*] par šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, kurā pēdējai, piemērojot starp šīm pusēm noslēgtā kredīta līguma par SKK 20 000 (EUR 663,88) noteikumus, piespriests maksāt šai sabiedrībai summu SKK 48 820 (EUR 1 620,53) apmērā, kā arī nokavējuma procentus un tiesāšanās izdevumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

Direktīva 87/102/EEK

3 Padomes 1986. gada 22. decembra Direktīvas 87/102/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1987, L 42, 48. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvu 98/7/EK (OV L 101, 17. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 87/102"), preambulas divdesmit piektajā apsvērumā ir noteikts:

"tā kā dalībvalstīm vajadzētu varēt paturēt vai pieņemt stingrākus pasākumus, lai aizsargātu patērētāju, ievērojot Līgumā paredzētās saistības, jo šī direktīva nosaka da-

līdzvalstu normatīvo un administratīvo aktu, kas attiecas uz patēriņa kredītu, zināmu tuvināšanu un noteiktu patērētāju aizsardzības līmeni."

4 Direktīvas 87/102 1. pantā ir noteikts:

"1. Šī direktīva attiecas uz kredītlīgumiem.

2. Šajā direktīvā:

a) "patērētājs" ir fiziska persona, kas darījumos, uz kuriem attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, ko var uzskatīt kā ārpus tās amata vai profesijas;

b) "kreditors" ir fiziska vai juridiska persona, kas piešķir kredītu sava amata, nodarbošanās vai profesijas ietvaros, vai arī šādu personu grupa;

c) "kredītlīgums" ir līgums, ar ko kreditors piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu atliktu maksājumu, aizdevuma vai cita līdzīga finanšu uzkrājuma formā.

[..]

d) "patērētāja kredīta kopējās izmaksas" ir visas izmaksas, ieskaitot procentu maksājumus un citus maksājumus, kas patērētājam jāmaksā par kredītu;

e) "gada procentu likme" ir patērētāja kredīta kopējās izmaksas, kas ir izteiktas gada procentos no piešķirtās kredīta summas un aprēķinātas saskaņā ar 1.a pantu."

5 Šīs direktīvas 1.a pantā ir paredzēts:

"1. a) Gada procentu likmi, kas ir tāda likme, ar kuru gadā nosaka pašreizējo vērtību visām esošām vai turpmākām saistībām (aizdevumi, atmaksājumi un maksas), par kurām kreditors un aizdevuma ņēmējs ir vienojušies, aprēķina atbilstoši II pielikumā dotajai matemātiskajai formulai.

b) III pielikumā ilustrācijai ir doti četri aprēķina piemēri.

2. Lai aprēķinātu gada procentu likmi, nosaka "patērētāja kredīta kopējās izmaksas", kā noteikts 1. panta 2. punkta d) apakšpunktā, izņemot šādas maksas:

i) maksas, ko aizdevuma ņēmējs maksā par kredītlīgumā noteikto saistību neievērošanu;

[..]

iii) maksas par līdzekļu pārsūtīšanu un maksas par tā konta izmantošanu, kurā paredzēts saņemt maksājumus kredīta atmaksāšanai, procentu maksājumus un citas maksas, ja vien patērētājam šajā jautājumā nav pieņemamas izvēles brīvības un ja vien šādas maksas nav nesamērīgi lielas; tomēr šis noteikums neattiecas uz maksām par šādu atmaksājumu vai maksājumu iekasēšanu, neatkarīgi no tā, vai tos maksā skaidrā naudā vai citādā veidā;

[..]

4. a) Gada procentu likmi aprēķina kredītlīguma noslēgšanas laikā, neskarot 3. panta noteikumus par sludinājumiem un īpašiem piedāvājumiem.

b) Aprēķinu veic, pieņemot, ka kredītlīgums ir spēkā nolīgto laika posmu un ka kreditors un patērētājs izpilda savas saistības saskaņā ar nolīgtajiem noteikumiem un līdz nolīgtajiem datumiem.

6. Ja kredītlīgumos ir klauzulas, kas ļauj mainīt procentu likmi un citu to maksu summu vai līmeni, kuras ir iekļautas gada procentu likmē, bet kuras aprēķināšanas laikā ir nenosakāmas, gada procentu likmi aprēķina, pieņemot, ka procenti un citas maksas paliek nemainīgas, un tās piemēro līdz kredītlīguma beigām.

[..]"

6 Direktīvas 87/102 4. pantā ir noteikts:

"1. Kredītlīgumi jāsastāda rakstiski. Patērētājs saņem rakstiskā līguma kopiju.

2. Rakstiskajā līgumā iekļauj:

a) paziņojumu par gada procentu likmi;

b) paziņojumu par apstākļiem, kuros gada procentu likmi drīkst mainīt;

c) paziņojum[u] par to maksājumu summu, skaitu un biežumu vai datumiem, kas patērētājam jāveic, lai kredītu atmaksātu, kā arī par procentu maksājumiem un citām maksām; ja iespējams, jānorāda arī šo maksājumu kopējā summa;

d) paziņojum[u] par 1.a panta 2. punktā minēto izmaksu elementiem, izņemot maksas, kas saistītas ar līgumsaistību neizpildi, kuras netika iekļautas gada procentu likmes aprēķināšanā, bet kuras patērētājam noteiktos apstākļos jāmaksā, kopā ar sarakstu, kur precizēti šādi apstākļi. Ja ir zināma šo elementu precīza summa, tā ir jānorāda; pretējā gadījumā jānorāda vai nu aprēķināšanas metode, vai, cik vien iespējams, precīzs provizoriskais aprēķins, ja iespējams.

Gadījumos, kad nav iespējams noteikt gada procentu likmi, patērētājam sniedz pietiekamu informāciju rakstiskajā līgumā. Šī informācija ietver vismaz to informāciju, ko paredz šīs direktīvas 6. panta 1. punkta otrais ievilkums.

[..]"

7 Direktīvas 87/102 6. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Neatkarīgi no šīs direktīvas 2. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētā izņēmuma, kad ir līgums starp kredītiestādi vai finanšu iestādi un patērētāju par kredīta piešķiršanu kā avansu maksājumu norēķinu kontā, kas nav kredītkartes konti, patērētāju līguma noslēgšanas brīdī vai pirms tā noslēgšanas informē:

— par kredītlimitu, ja tāds ir,

— par gada procentu likmi un maksājumiem, ko piemēro no līguma noslēgšanas brīža, un par nosacījumiem, ar kādiem drīkst tos grozīt,

— par līguma laušanas kārtību.

Šo informāciju apstiprina rakstiski.

2. Turklāt līguma darbības laikā patērētāju informē par jebkurām izmaiņām gada procentu likmē vai attiecīgajos maksājumos tad, kad tās notiek. Šādu informāciju var sniegt rēķina pārskatā vai jebkādā citā dalībvalstīm pieņemamā veidā."

8 Šīs direktīvas 14. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka kredītlīgumi neparedz atkāpes no dalībvalstu tiesību aktu noteikumiem, ar ko ievieš vai kas atbilst šai direktīvai, tādējādi kaitējot patērētājam.

2. Turpmāk dalībvalstis nodrošina, ka noteikumi, ko pieņem šīs direktīvas ieviešanai, nav apieti līgumu formulējuma dēļ, īpaši ar paņēmienu, kad kredīta summu sadala starp vairākiem līgumiem."

9 Minētās direktīvas 15. pantā ir noteikts:

"Šī direktīva neliedz dalībvalstīm paturēt vai pieņemt stingrākus noteikumus, lai aizsargātu patērētājus saistībā ar viņu pienākumiem, kas izriet no Līguma."

Direktīva 2008/48/EK

10 Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīvā 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem, un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 66. lpp.), ir paredzēts vispārīgs pienākums aizdevējam gan pirms līguma noslēgšanas, gan kredīta līgumā norādīt patērētājam zināmus datus, ieskaitot gada procentu likmi (turpmāk tekstā — "GPL"). Šīs direktīvas I pielikumā ir paredzēta saskaņota metode GPL aprēķināšanai.

11 Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 27. un 29. pantu termiņš tās transponēšanai beidzās 2010. gada 12. maijā, kas bija datums, no kura Direktīva 87/102 tika atcelta.

Direktīva 93/13

12 Direktīvas 93/13 3. pantā ir noteikts:

"1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības [labticības], tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

Tas, ka par zināmu noteikumu aspektiem vai par kādu īpašu noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, neizslēdz šī panta piemērošanu pārējam līgumam, ja vispārējais līguma novērtējums norāda, ka tas tomēr ir iepriekš noformulēts standartlīgums.

Ja pārdevējs vai piegādātājs norāda, ka par kādu standarta noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, pierādījuma pienākums šai sakarā ir viņam.

3. Pielikumā atrodas indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem."

13 Šīs direktīvas 4. pantā ir noteikts:

"1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī [uz] cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā."

14 Minētās direktīvas 5. pants ir šāds:

"Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam. Šos noteikumus par interpretāciju nepiemēro 7. panta 2. punktā noteikto procedūru kontekstā."

15 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 6. panta 1. punktu "dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

16 Direktīvas 93/13 7. pantā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.

2. Šā panta 1. punktā minētie līdzekļi ietver noteikumus, saskaņā ar kuriem personas vai iestādes, kurām atbilstoši valsts tiesībām ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā, var saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem iesniegt prasību tiesā vai kompetentās pārvaldes iestādēs, lai panāktu lēmumu par to, vai līguma noteikumi, kas sastādīti vispārējai izmantošanai, ir negodīgi, un lai minētās personas vai iestādes va-

rētu piemērot atbilstošus un efektīvus līdzekļus šo noteikumu ilgstošas izmantošanas novēršanai.

3. Pienācīgi ņemot vērā valstu tiesību aktus, 2. punktā minētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus var atsevišķi vai kopā vērst pret vairākiem pārdevējiem vai piegādātājiem vienā un tajā pašā tautsaimniecības nozarē vai to apvienībām, kuras izmanto vai iesaka izmantot tos pašus vispārējos līguma noteikumus vai līdzīgus noteikumus."

17 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 8. pantu "dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni."

18 Minētās direktīvas pielikuma par 3. panta 3. punktā minētajiem noteikumiem 1. punkta e) apakšpunktā ir minēti "noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir šādas: [..] e) pieprasīt patērētājam, kurš nespēj izpildīt savas saistības, maksāt neproporcionāli lielu kompensāciju".

Slovākijas tiesiskais regulējums

19 Civillikuma 52. pantā ir noteikts:

"1. "Ar patērētāju noslēgts līgums" ir jebkurš līgums neatkarīgi no tā juridiskās formas, kas ir noslēgts starp pakalpojuma sniedzēju un patērētāju.

2. Ar patērētāju noslēgta līguma noteikumi, kā arī visi citi noteikumi, kas regulē tiesiskās attiecības, kurās ir iesaistīts patērētājs, vienmēr ir piemērojami tādējādi, lai tie būtu labvēlīgi patērētājam, kas ir līguma puse. Nolīgumi vai līgumiskas vienošanās, kuru saturs vai mērķis ir apiet šos noteikumus, nav spēkā.

[..]

4. "Patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kas ar patērētāju noslēgta patēriņa līguma noslēgšanā un izpildē nerīkojas savas komercdarbības vai citādākas ekonomiskas darbības ietvaros."

20 Civillikuma 53. pantā ir paredzēts:

"1. Ar patērētāju noslēgtos līgumos nedrīkst būt ietverti noteikumi, kuri rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kaitējot patērētājam (negodīgi noteikumi). Par negodīgu neuzskata līguma noteikumu par galveno izpildes priekšmetu un cenas atbilstību, ja šis noteikums ir formulēts precīzi, skaidri un saprotami vai ja par negodīgo noteikumu ir notikusi individuāla vienošanās.

[..]

4. Par negodīgiem noteikumiem ar patērētāju noslēgtos līgumos uzskata it īpaši tādus noteikumus, ar kuriem:

[..]

k) patērētājam kā sods par pienākumu neizpildi tiek uzlikts maksāt naudas sodu nesamērīgi lielas summas apmērā,

[..]

5. Ar patērētāju noslēgtos līgumos ietverti negodīgi noteikumi nav spēkā."

21 Likuma Nr. 258/2001 par patēriņa kredītiem, versijā, kas bija piemērojama pamata prāvas notikumu laikā, 4. pantā ir paredzēts:

"Patēriņa kredīta līgums

1. Patēriņa kredīta līgums ir noslēdzams rakstveidā, citādi tas nav spēkā, un patērētājs saņem vienu tā eksemplāru.

2. Patēriņa kredīta līgumā bez vispārīgajiem noteikumiem ir jānorāda:

[..]

j) gada procentu likme un patērētāja kopējās ar kredītu saistītās izmaksas, kas aprēķinātas, izmantojot līguma noslēgšanas brīdī spēkā esošos datus,

[..]

Ja patēriņa kredīta līgumā nav norādīti [..] 2. punkta j) apakšpunktā norādītie dati, piešķirtais kredīts tiek uzskatīts par atbrīvotu no procentiem un izmaksām."

22 Likuma Nr. 244/2002 par šķīrējtiesas procesu, versijā, kas bija piemērojama pamata prāvas notikumu laikā, 45. pantā ir noteikts:

"1. Tiesa, kuras kompetencē ir piemērot lēmumu vai veikt izpildi saskaņā ar speciālām tiesību normām, pēc tās puses pieteikuma, kurai tiek norīkots piemērot šķīrējtiesas nolēmumu, izbeidz lēmuma piemērošanas vai izpildes tiesvedību:

[..]

c) ja saskaņā ar šķīrējtiesas nolēmumu pusei šķīrējtiesas procesā ir jāveic izpilde, kura objektīvi nav iespējama, kura ir prettiesiska vai ir pretrunā ētikas principiem.

2. Tiesai, kuras kompetencē ir piemērot lēmumu vai veikt izpildi, ir jāizbeidz šķīrējtiesas nolēmuma izpilde vai izpildes tiesvedība pat pēc savas ierosmes, ja tā šķīrējtiesas procesā konstatē nelikumības 1. punkta b) vai c) apakšpunkta izpratnē."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

23 I. Korčkovska, invalīde, kas saņem invaliditātes pensiju aptuveni EUR 370 apmērā mēnesī, 2008. gada 26. februārī noslēdza ar *Pohotovosť* kredīta līgumu, kura vispārīgie noteikumi bija šādi. Aizņēmuma summa bija SKK 20 000 (EUR 663,88) un ar kredītu saistītās izmaksas bija SKK 19 120 (EUR 634,67). I. Korčkovskai galvenais parāds un izmaksas bija jāatlīdzina viena gada laikā, veicot ikmēneša maksājumu SKK 3 260 (EUR 108,21) apmērā. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto šī kredīta GPL tādējādi bija 95,6 %, bet tas nekur nebija norādīts ne sabiedrības *Pohotovosť* izsniegto aizdevumu vispārīgajos noteikumos, ne noslēgtajā kredīta līgumā.

24 Saskaņā ar šo aizdevuma vispārīgo noteikumu 4. pantu, ja parādnieks nav pilnībā samaksājis pēc kārtas divus ikmēneša maksājumus, viss parāds ir jāatmaksā nekavējoties. Vēl atbilstoši minēto vispārīgo noteikumu 6. pantam par to ir jāmaksā nokavējuma procenti 0,25 % apmērā no parāda summas dienā, sākot no dienas, kad ir iestājies parāda samaksas termiņš, līdz pilnīgas samaksas veikšanai. Šāds sods tādējādi veidojot 91,25 % likmi gadā. Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka saskaņā ar Slovākijas tiesībām civillietās paredzēti sodi nokavējuma procentu izteiksmē nedrīkst pārsniegt Eiropas Centrālās bankas bāzes likmes, kas šobrīd ir noteiktas 1 % apmērā, kam pieskaitīti 8 %, t.i., kopumā 9 %.

25 Saskaņā ar šo pašu vispārīgo noteikumu 17. pantu visus strīdus par kredīta līgumiem izšķir vai nu *Stály rozhodcovský súd* (Patstāvīgā šķīrējtiesa) Bratislavā, vai arī kompetentā valsts tiesa pēc tās līgumslēdzējas puses izvēles, kura ceļ prasību. Turklāt saskaņā ar to 19. pantu visus darījumus starp aizdevēju un aizņēmēju regulē Komerclikuma tiesību normas, nevis Civillikuma tiesību normas. Iesniedzējtiesa piebilst, ka pamata prāvā apstrīdētajā līgumā bija ietverts pilnvarojums advokātam I. Korčkovskas pārstāvēšanai.

26 Kad I. Korčkovska nebija samaksājusi pēc kārtas divu mēnešu maksājumus, *Pohotovosť* 2008. gada 9. oktobrī vērsās *Stály rozhodcovský súd*, kas 2008. gada 3. novembrī pieņēma šķīrējtiesas nolēmumu, piespriežot ieinteresētajai personai maksāt šai sabiedrībai naudas summu SKK 48 820 (EUR 1 620,53) apmērā, kā arī nokavējuma procentus SKK 39 120 (EUR 1 298,55) apmērā un tiesāšanās izdevumus SKK 9928 (EUR 329,55) apmērā. Šis spriedums stājās spēkā 2008. gada 15. decembrī un kļuva izpildāms sekojošajā 18. decembrī.

27 Pamatojoties uz minēto nolēmumu, tiesu izpildītājs 2009. gada 9. martā lūdza *Okresný súd Stará Ľubovňa* (Staras Ļubovņas rajona tiesu) izdot atļauju veikt izpildi EUR 3 467 apmērā. Ar 2009. gada 31. jūlija rīkojumu šī tiesa apturēja izpildes tiesvedību, atsaucoties uz ētikas apdraudējumu saistībā ar prasītāja juridiskā pārstāvja tiesāšanās izdevumiem izpildes tiesvedībā, kas pārsniedza EUR 94,61, un attiecībā uz nokavējuma procentu piešķiršanu 0,25 % apmērā dienā, kas veidoja summu EUR 1 298,52 apmērā no 2008. gada 21. jūlija līdz šī parāda atmaksas datumam.

28 *Pohotovosť* 2009. gada 26. augustā par šo rīkojumu cēla prasību *Krajský súd v Prešove* (Prešovas Apgalbaltiesa). *Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenska* (Slovākijas patērētāju asociācija; turpmāk tekstā — "*Asociácia*") tika atļauts iesniegt dokumentu I. Korčkovskas atbalstam, kurā tā it īpaši informēja šo tiesu par lielo skaitu *Pohotovosť*

Slovākijā uzsāktajām izpildes tiesvedībām. *Asociácia* pauda uzskatu, ka šīs sabiedrības izsniegto aizdevumu vispārīgie noteikumi ietver negodīgus noteikumus un ka tā ir negodīga komercprakse, kā arī ierosināja iesniedzējtiesai vērsties Tiesā saskaņā ar LESD 267. pantu.

29 Uzskatīdama, ka *Asociácia* iesniegtajā sūdzībā ir norādīti fakti, kas tai jāizmeklē pēc savas ierosmes, *Krajský súd v Prešove* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) a) Vai patērētāja maksājamo kopējo izmaksu norāde procentos ([GPL]) ir tik svarīga, ka tad, ja tā līgumā nav norādīta, nevar uzskatīt, ka patēriņa kredīta izmaksas ir norādītas pietiekami skaidri un saprotami?

b) Vai saskaņā ar [..] Direktīvā 93/13 [..] paredzēto patērētāju aizsardzības regulējumu kredīta līguma noteikumu ir iespējams uzskatīt par negodīgu tāpēc, ka tas nav pietiekami skaidrs un saprotams, jo līgumā nav ietverta norāde par patēriņa kredīta kopējām izmaksām procentos un cena ir uzrādīta vienīgi kā naudas summa, kuru veido dažādas, pirmkārt, līgumā un, otrkārt, vispārīgajos noteikumos norādītas izmaksas?

2) a) Vai [..] Direktīva 93/13 [..] ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, izskatot pieteikumu par tāda šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, kas ir ieguvis *res judicata* spēku un ir pieņemts aizmuguriski, patērētājam neesot klāt, ja tās rīcībā ir šajā ziņā vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem

apstākļiem, ir pienākums pašai pēc savas ierosmes izskatīt jautājumu par aizdevēja un patērētāja noslēgtajā kredīta līgumā ietvertas sankcijas nesamērīgumu, ja saskaņā ar valsts procesuālo tiesību normām tā šādu vērtējumu var veikt līdzīgās atbilstoši valsts tiesībām notiekošās tiesvedībās?

b) Vai, ja sankcija par patērētāja saistību neizpildi ir nesamērīga, minētajai tiesai ir jāizdara visi no valsts tiesībām izrietoši secinājumi, lai nodrošinātu, ka attiecīgajam patērētājam šis noteikums netiek piemērots?

c) Vai noteikumu, kurā paredzēta sankcija 0,25 % apmērā no kredīta summas par katru nokavējuma dienu, t.i., 91,25 % gadā, var uzskatīt par negodīgu noteikumu tās nesamērīgā rakstura dēļ?

3) Vai patērētāju aizsardzības regulējums, kas izriet no Savienības tiesību aktu ([..] Direktīvas 93/13, [..] Direktīvas 2008/48 [..], ar kuru atcelta [..] Direktīva 87/102 [..]) piemērošanas patēriņa kredītu līgumiem, ļauj tiesai gadījumā, ja ar līgumu tiek apieti patērētājus patēriņa kredītu jomā aizsargājoši noteikumi un jau ir iesniegts pieteikums par lēmuma izpildi, kas pieņemts atbilstoši šķīrējtiesas nolēmumam, izbeigt izpildi vai atļaut par aizdevēja izmaksām uzskatīt tikai summu, kas vēl veido parādu no piešķirtā kredīta, ja valsts tiesību aktos tai ir atļauts veikt šādu šķīrējtiesas nolēmuma vērtējumu un tās rīcībā ir vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

30 Saskaņā ar Reglamenta 104. panta 3. punkta pirmo daļu gadījumā, ja atbilde uz prejudiciālu jautājumu skaidri izriet no judikatūras, Tiesa, uzklausījusi ģenerāladvokātu, var izdot motivētu rīkojumu.

31 Tiesa uzskata, ka šajā gadījumā tas tā ir.

Par pieņemamību

32 *Pohotovosť* rakstveida apsvērumos apgalvo, pirmkārt, ka atbildes uz dažiem prejudiciālajiem jautājumiem var sniegt, pieņemot motivētu rīkojumu saskaņā ar Reglamenta 104. panta 3. punktu. Otrkārt, tā it īpaši apgalvo, ka pirmais un trešais jautājums neattiecas uz Eiropas tiesību interpretāciju un ka vispārīgi iesniedzējtiesa nav ievērojusi pienākumu izlemt valsts tiesību jautājumus pirms vēršanās Tiesā atbilstoši LESD 267. pantā paredzētajam mehānismam.

33 Šajā ziņā pietiek atgādināt, ka, pat ja atkarībā no lietas apstākļiem var būt lietderīgi problēmas, kas ir saistītas tikai ar valsts tiesībām, atrisināt pirms vēršanās Tiesā, valsts tiesām ir visplašākās tiesības vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka tajās izskatāmā lieta rada tādus jautājumus par Savienības tiesību normu interpretāciju vai to spēkā esamības vērtējumu, par kuriem ir vajadzīgs tās nolēmums (Tiesas 2010. gada

22. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-188/10 un C-189/10 *Melki* un *Abdeli*, Krājums, I-5667. lpp., 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Jākonstatē, ka iesniedzējtiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju.

35 Tādējādi uz šiem *Krajský súd v Prešove* uzdotajiem jautājumiem ir jāsniedz atbilde.

Par otrā jautājuma a) daļu

36 Otrā jautājuma a) daļā, kas ir jāapskata vispirms, iesniedzējtiesa jautā, vai Direktīva 93/13 ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, izskatot pieteikumu par tāda šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, kas ir ieguvis *res judicata* spēku un ir pieņemts aizmuguriski, patērētājam neesot klāt, ja tās rīcībā ir šajā ziņā vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, ir pienākums pašai pēc savas ierosmes izskatīt jautājumu par aizdevēja un patērētāja noslēgtajā kredīta līgumā ietvertas sankcijas negodīgumu, kura ir piemērota minētajā nolēmumā, ja saskaņā ar valsts procesuālo tiesību normām tā šādu vērtējumu var veikt līdzīgās atbilstoši valsts tiesībām notiekošās tiesvedībās.

37 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma balstās uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar profesionāli atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni, un šī situācija viņam liek piekrist profesionāļa iepriekš izstrādātajiem noteikumiem

bez iespējas ietekmēt to saturu (2000. gada 27. jūnija spriedums apvienotajās lietās no C-240/98 līdz C-244/98 *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores*, *Recueil*, I-4941. lpp., 25. punkts, kā arī 2006. gada 26. oktobra spriedums lietā C-168/05 *Mostaza Claro*, Krājums, I-10421. lpp., 25. punkts).

38 Ņemot vērā šo nelabvēlīgo situāciju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājam nav saistoši. Tādējādi, kā izriet no judikatūras, runa ir par imperatīvu normu, kuras mērķis ir aizstāt formālo līdzsvaru, kas izveidots ar līgumu starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (iepriekš minētais spriedums lietā *Mostaza Claro*, 36. punkts, un 2009. gada 4. jūnija spriedums lietā C-243/08 *Pannon GSM*, Krājums, I-4713. lpp., 25. punkts).

39 Lai nodrošinātu Direktīvā 93/13 paredzēto aizsardzību, Tiesa arī ir vairākas reizes uzsvērusi, ka nevienlīdzīgo situāciju starp patērētāju un profesionāli var izlīdzināt tikai ar aktīvu iejaukšanos no to personu puses, kas pašas nav līguma puses (iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores*, 27. punkts, un lietā *Mostaza Claro*, 26. punkts, kā arī 2009. gada 6. oktobra spriedums lietā C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones*, Krājums, I-9579. lpp., 31. punkts).

40 Ņemot vērā šos principus, Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē līguma noteikumu negodīgais raksturs (iepriekš minētais spriedums lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 32. punkts).

41 Tiesas tiesības pēc savas ierosmes izvērtēt noteikumu negodīgo raksturu ir piemērots pasākums, lai sasniegtu Direktīvas 93/13 6. pantā paredzēto rezultātu, proti, novērst situāciju, ka individuālam patērētājam ir saistošs negodīgs noteikums, un lai veicinātu šīs direktīvas 7. pantā paredzētā mērķa sasniegšanu, jo šāda pārbaude var radīt preventīvu iedarbību, liekot profesionāļiem izbeigt izmantot ar patērētājiem noslēgtos līgumos negodīgus noteikumus (2002. gada 21. novembra spriedums lietā C-473/00

Cofidis, *Recueil*, I-10875. lpp., 32. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Mostaza Claro*, 27. punkts).

42 Šīs tiesai atzītās tiesības tika uzskatītas par nepieciešamām, lai nodrošinātu patērētājam efektīvu aizsardzību, it īpaši attiecībā uz būtisku risku, ka viņš var nezināt savas tiesības vai sastapties ar grūtībām to īstenošanā (iepriekš minētie spriedumi lietā *Cofidis*, 33. punkts, un lietā *Mostaza Claro*, 28. punkts).

43 Minētajā direktīvā patērētājiem piešķirtā aizsardzība tādējādi attiecas uz gadījumiem, kad patērētājs, kurš ar profesionāli ir noslēdzis līgumu, kurā ietverts negodīgs noteikums, nav atsaucies uz šī noteikuma negodīgo raksturu vai nu tādēļ, ka viņš nezina savas tiesības, vai tādēļ, ka no atsaukšanās uz tām viņu ir atturējuši izdevumi, ko radītu prasības celšana tiesā (iepriekš minētais spriedums lietā *Cofidis*, 34. punkts).

44 Šāda aizsardzība ir vajadzīga vēl jo vairāk tad, ja, kā, šķiet, uzskata iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, pamata prāvā apstrīdētais kredīta līgums ietver pilnvarojumu advokātam, ko ir izvēlējies kreditors un kam ir jāpārstāv patērētājs, kas ir debitors un kas nevar pats izvēlēties sev par pārstāvi citu advokātu, ja vien par to nesamaksā līgumā paredzētu soda naudu 15 % apmērā no aizdevuma summas.

45 Protams, saskaņā ar Tiesas judikatūru Savienības tiesības neuzliek valsts tiesai pienākumu nepiemērot valsts procesuālo tiesību normas, kas tādam nolēmumam kā šķīrējtiesas nolēmums piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Savienības tiesību

normas — neatkarīgi no tās rakstura — pārkāpumu, kas izdarīts ar attiecīgo nolēmumu (iepriekš minētais spriedums lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 37. punkts).

46 Šajā ziņā Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumus, kas ir stājušies spēkā pēc tam, kad ir izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi vai beigušies šādai pārsūdzībai paredzētie termiņi, vairs nevarētu apstrīdēt (iepriekš minētais spriedums lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

47 Tādējādi, nepastāvot Savienības tiesiskajam regulējumam attiecīgajā jautājumā, *res judicata* principa īstenošanas kārtība ir jānosaka dalībvalstu tiesību sistēmā saskaņā ar šo valstu procesuālās autonomijas principu. Tomēr šī kārtība nedrīkst būt nelabvēlīgāka par to, kas reglamentē līdzīgas iekšzemes situācijas (līdzvērtības princips), ne arī tāda, kas padara faktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību sistēmā paredzēto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (iepriekš minētais spriedums lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 38. punkts).

48 Līdzvērtības princips prasa, lai valsts tiesībās paredzētie nosacījumi kādas Savienības tiesību normas piemērošanai pēc savas ierosmes nebūtu nelabvēlīgāki par nosacījumiem, kas attiecas uz tāda paša statusa valsts tiesību normu piemērošanu pēc savas ierosmes (iepriekš minētais spriedums lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir imperatīva norma. Turklāt ir jānorāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru šī direktīva kopumā ir līdzeklis, kas nepieciešams Eiropas Savienībai uzticēto uzdevumu sasniegšanai, it īpaši dzīves līmeņa un kvalitātes paaugstināšanai visā tās teritorijā (skat. iepriekš minētos

spriedumus lietā *Mostaza Claro*, 37. punkts, kā arī lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 51. punkts).

50 Tādējādi, ņemot vērā sabiedrības interešu, uz kurām balstīta patērētājiem ar Direktīvu 93/13 piešķirtā aizsardzība, būtību un nozīmi, tās 6. pants ir jāuzskata par normu, kas ir vienāda ar valsts normām, kurām valsts tiesību sistēmā ir imperatīvu normu statuss (spriedums lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 52. punkts).

51 No tā it īpaši izriet, ka, ja valsts tiesai, kas izskata pieteikumu par galīga šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, saskaņā ar attiecīgās valsts procesuālajām tiesību normām pēc savas ierosmes ir jāizvērtē, vai šķīrējtiesas klauzula nav pretrunā valsts tiesību imperatīvajām normām, tai arī ir pienākums pēc savas ierosmes izvērtēt šīs klauzulas negodīgumu minētās direktīvas 6. panta izpratnē, ja tās rīcībā ir vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Pannon GSM*, 32. punkts, kā arī lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 53. punkts).

52 Pamata lietā šķiet, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm valsts tiesiskajā regulējumā par procesu šķīrējtiesā tiesnesim ir noteikts pienākums izbeigt šķīrējtiesas nolēmumā paredzētā izpildi, ja paredzētais ir aizliegts ar likumu vai ir pretrunā ētikas likumiem. Tāpēc šī tiesa uzskata, ka visiem negodīgajiem noteikumiem, kas ir iekļauti ar patērētāju noslēgtos līgumos, valsts tiesību izpratnē būtu jābūt pretrunā ētikas principiem, jo neatkarīgi no labticības prasības tie ievērojami izjaucot līdzsvaru starp profesionāļa un patērētāja tiesībām un pienākumiem.

53 Tādējādi tādā pašā veidā kā apstākļos lietā, kurā pieņemts iepriekš minētais spriedums *Asturcom Telecomunicaciones*, tādā situācijā kā pamata prāvā, kur tiesa, kurā iesniegts pieteikums par šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, var pat pēc savas ierosmes izbeigt šī šķīrējtiesas nolēmuma piemērošanu, ja ar to attiecīgajai pusei tiek uzlikts pienākums veikt izpildi, kura objektīvi nav iespējama, kura ir nelikumīga vai ir pretrunā ētikas principiem, šai tiesai, ja tās rīcībā ir tam vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, ir pat pēc savas ierosmes izpildes procesā jāizvērtē starp aizdevēju un patērētāju noslēgtā kredīta līgumā ietvertas sankcijas negodīgais raksturs.

54 Tāpēc uz otrā jautājuma a) punktu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13 uzliek valsts tiesai, kurā iesniegts pieteikums par tāda šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, kas ir ieguvis *res judicata* spēku un ir pieņemts aizmuguriski, patērētājam neesot klāt, pienākumu pat pēc savas ierosmes izvērtēt starp aizdevēju un patērētāju noslēgtā kredīta līgumā ietvertas sankcijas negodīgo raksturu, kas ir piemērota minētajā nolēmumā, ja šīs tiesas rīcībā ir tam vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem un saskaņā ar valsts procesuālo tiesību normām šī tiesa var veikt šādu novērtējumu līdzīgās tiesvedībās, kas ir pamatotas ar valsts tiesībām.

Par otrā jautājuma b) un c) daļu

55 Otrā jautājuma b) un c) daļā iesniedzējtiesa jautā, pirmkārt, vai kredīta līgumā ietvertu noteikumu, kurā paredzēta sankcija, ja patērētājs nav veicis maksājumu, 0,25 % apmērā no kredīta summas par katru nokavējuma dienu, t.i., 91,25 % no šīs summas gadā, var uzskatīt par negodīgu Direktīvas 93/13 3. un 4. panta izpratnē tās nesamērīgā rakstura dēļ un, otrkārt, ja uz to tiek atbildēts apstiprinoši, vai valsts tiesai, kas

konstatē šādu nesamērīgu raksturu, šāds noteikums ir jāatzīst par neizmantojamu attiecībā pret patērētāju.

56 Šajā ziņā jāatzīst, ka, atsaucoties uz tādiem jēdzieniem kā labticība un ievērojama nelīdzsvarotība starp pušu tiesībām un pienākumiem, Direktīvas 93/13 3. pantā ir tikai abstrakti definēti faktori, kas šādu līguma noteikumu, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās, padara par negodīgu (šajā ziņā skat. 2002. gada 7. maija spriedumu lietā C-478/99 Komisija/Zviedrija, *Recueil*, I-4147. lpp., 17. punkts, kā arī 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-237/02 *Freiburger Kommunalbauten*, *Recueil*, I-3403. lpp., 19. punkts).

57 Minētās direktīvas 3. panta 2. punktā tomēr ir paredzēts, ka noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nav notikusi atsevišķa apspriešanās, ja tas ir uzrakstīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot tā saturu, it īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem, kā tas, šķiet, ir pamata prāvas gadījumā.

58 Pielikumā, uz kuru ir norāde Direktīvas 93/13 3. panta 3. punktā, ir ietverts indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem, un starp tiem minētā pielikuma 1. punkta e) apakšpunktā ir ietverti noteikumi, "kuru mērķis vai sekas ir [..] pieprasīt patērētājam, kurš nespēj izpildīt savas saistības, maksāt neproporcionāli lielu kompensāciju".

59 Direktīvas 93/13 4. pantā ir norādīts, ka atbilde uz jautājumu, vai konkrēts līguma noteikums ir vai nav negodīgs, ir sniedzama, ņemot vērā to preču vai pakalpojumu raksturu, par ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem līguma slēgšanas brīdī pastāvošajiem ar tā noslēgšanu saistītajiem apstākļiem. Jānorāda, ka šajos apstākļos ir

jāizvērtē arī tas, kādas sekas minētajam noteikumam var būt, ievērojot līgumam piemērojamās tiesības, kas ietver valsts tiesību sistēmas analīzi (iepriekš minētais spriedums lietā *Freiburger Kommunalbauten*, 21. punkts).

60 No tā izriet, ka Tiesa, izmantojot savu LESD 267. pantā paredzēto kompetenci interpretēt Savienības tiesības, var interpretēt Savienības likumdevēja izmantotos vispārīgos kritērijus, lai definētu negodīga noteikuma jēdzienu. Savukārt tā nevar izlemt jautājumu par šo vispārīgo kritēriju piemērošanu konkrētam noteikumam, kas ir jāpārbauda konkrētās lietas apstākļos, bet valsts tiesai ir jānosaka, vai tāds līguma noteikums kā pamata prāvā, kurā saskaņā ar iesniedzējtiesas konstatēto ir paredzēts nesamērīgs naudas sods, ņemot vērā visus šī līguma noslēgšanas apstākļus, ir jāuzskata par negodīgu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Freiburger Kommunalbauten*, 22. un 25. punkts).

61 Tādējādi, ja šī tiesa nonāktu pie secinājuma, ka pamata prāvā apstrīdētais noteikums ir negodīgs Direktīvas 93/13 izpratnē, ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 1. punktu šāds noteikums patērētājam nav saistošs saskaņā ar valsts tiesībās noteiktiem nosacījumiem un ka arī saskaņā ar šo pašu tiesību normu minētajai tiesai ir jāizvērtē, vai minētais līgums varētu pastāvēt, ja negodīgais noteikums tiktu izslēgts.

62 Šādā situācijā minētajai tiesai ir jāizdara visi no tā izrietošie secinājumi saskaņā ar valsts tiesībām, lai nodrošinātu, ka minētais noteikums šim patērētājam nav saistošs (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Asturcom Telecomunicaciones*, 59. punkts).

63 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otrā jautājuma b) un c) daļu ir jāatbild, ka attiecīgajai valsts tiesai ir jānosaka, vai tāds kredīta līguma noteikums kā pamata lietā apstrīdētais, kurā saskaņā ar šīs tiesas konstatēto patērētājam ir paredzēts nesamērīgs naudas sods, ņemot vērā visus šī līguma noslēgšanas apstākļus, ir jāuzskata par negodīgu Direktīvas 93/13 3. un 4. panta izpratnē. Apstiprinošas atbildes gadījumā minētajai tiesai ir jāizdara visi no tā izrietošie secinājumi saskaņā ar valsts tiesībām, lai nodrošinātu, ka minētais noteikums šim patērētājam nav saistošs.

Par pirmo jautājumu

64 Pirmajā jautājumā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai GPL minēšana patēriņa kredīta līgumā, kā ir paredzēts Direktīvas 87/102 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā, ir būtiska informācija šāda veida līgumā un tādējādi vai šādas norādes trūkums ļauj uzskatīt Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta izpratnē, ka šī līguma noteikumi nav skaidri un saprotami, kas nozīmē, ka šī tiesa var izvērtēt noteikuma par kredīta izmaksām iespējami negodīgo raksturu šīs direktīvas 3. panta izpratnē.

65 Vispirms jānorāda, ka, ņemot vērā pamata prāvā apstrīdētā kredīta līguma noslēgšanas datumu un šī rīkojuma 11. punktā minētos precizējumus, uz šo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild Direktīvas 87/102, nevis Direktīvas 2008/48 aspektā.

66 Šajā ziņā Tiesa jau ir lēmusi, ka Direktīvas 87/102 mērķis ir nodrošināt, lai tiktu ievērotas minimālās patērētāju aizsardzības normas patēriņa kredītu jomā (2007. gada 4. oktobra spriedums lietā C-429/05 *Rampion* un *Godard*, Krājums, I-8017. lpp., 47. punkts, kā arī 2009. gada 23. aprīļa spriedums lietā C-509/07 *Scarpelli*, Krājums, I-3311. lpp., 25. punkts). Šajā direktīvā, kā izriet no tās 15. panta un preambulas divdesmit piektā apsvēruma, saskaņā ar kuriem šī direktīva neliedz dalībvalstīm paturēt spēkā vai pieņemt stingrākus noteikumus patērētāju aizsardzībai, paredzēta tikai minimāla valsts tiesību normu par patēriņa kredītu tuvināšana (iepriekš minētais spriedums lietā *Rampion* un *Godard*, 18. punkts).

67 Tiesa arī ir atkārtoti atzinusi, ka Direktīvas 87/102 pieņemšanai, kā izriet no tās preambulas apsvērumiem, bija divi mērķi: pirmkārt, nodrošināt patēriņa kredītu kopējā tirgus izveidi (no trešā līdz piektajam apsvērumam) un, otrkārt, aizsargāt patērētājus, kuri ņem šādus kredītus (sestais, septītais un devītais apsvērums) (2000. gada 23. marta spriedums lietā C-208/98 *Berliner Kindl Brauerei*, *Recueil*, I-1714. lpp., 20. punkts, un 2004. gada 4. marta spriedums lietā C-264/02 *Cofinoga*, *Recueil*, I-2157. lpp., 25. punkts).

68 Šajā patērētāju aizsardzības pret negodīgiem kredītu noteikumiem perspektīvā un lai ļautu patērētājam zināt visus parakstītā līguma nākotnes izpildes nosacījumus tā noslēgšanas laikā, Direktīvas 87/102 4. pantā tiek prasīts, lai aizņēmējam būtu visa informācija, kas varētu ietekmēt viņa saistību apmēru (iepriekš minētais spriedums lietā *Berliner Kindl Brauerei*, 21. punkts).

69 Direktīvas 87/102 4. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts, ka kredīta līgumam ir jātiek noslēgtam rakstveidā un ka rakstiski ir jānorāda GPL, kā arī nosacījumi, kādos šī likme var tikt mainīta. Šīs direktīvas 1.a pantā ir noteikti GPL aprēķināšanas noteikumi, un tā 4. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka tā ir jāaprēķina "līguma noslēgšanas laikā" (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Cofinoga*, 23. punkts).

70 Šai patērētājam sniegtajai informācijai par kredīta kopējām izmaksām tādas likmes veidā, kas ir aprēķināta saskaņā ar vienotu matemātisku formulu, tāpēc ir būtiska nozīme. Pirmkārt, šī informācija, kas saskaņā ar Direktīvas 87/102 3. pantu ir jāpaziņo jau reklāmā, veicina tirgus pārskatāmību, ļaujot patērētājam salīdzināt kredīta piedāvājumus. Otrkārt, tā ļauj patērētājam novērtēt savu saistību apmēru (iepriekš minētais spriedums lietā *Cofinoga*, 26. punkts).

71 Tādējādi tādā situācijā kā pamata lietā tas, ka apstrīdētajā kredīta līgumā nav minēta GPL, kuras norādīšanai ir būtiska nozīme Direktīvas 87/102 aspektā, var būt izšķirošs faktors valsts tiesas analīzē par to, vai kredīta līguma noteikums par tā izmaksām, kurā nav šādas norādes, ir formulēts skaidri un saprotami Direktīvas 93/13 4. panta izpratnē.

72 Ja tas tā nav, valsts tiesa var izvērtēt šāda noteikuma negodīgo raksturu Direktīvas 93/13 3. panta izpratnē. Pat ja šādu noteikumu var analizēt kā tādu, kas attiecas uz minētajā pantā paredzēto izslēgšanu, jāatgādina, ka uz šīs direktīvas 4. panta 2. punktā paredzētajiem noteikumiem, kas ietilpst ar Direktīvu 93/13 reglamentētajā jomā, negodīguma novērtējums neattiecas tikai tad, ja kompetentā valsts tiesa pēc katra atsevišķā gadījuma pārbaudes uzskata, ka profesionālis tos ir formulējis vienkārši un saprotami (skat. 2010. gada 3. jūnija spriedumu lietā C-484/08 *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, Krājums, I-4785. lpp., 32. punkts).

73 Pamata lietā kredīta līguma noteikuma negodīgā rakstura vērtējumu, kurā nav minēta GPL, tāpēc varētu veikt Direktīvas 93/13 aspektā, un šajā ziņā, kā ir atzīts šī rīkojuma 53. punktā, valsts tiesai ir tiesības šādu noteikumu izvērtēt pēc savas ierosmes. Tādā situācijā, kā ir atgādināts šī rīkojuma 60. punktā, iesniedzējtiesai, ievērojot visus

apstākļus, kādos notikusi pamata prāvā apstrīdētā līguma noslēgšana, ir jāizvērtē, vai GPL nenorādīšana patēriņa kredīta līguma noteikumā par šī kredīta izmaksām var šo noteikumu padarīt par negodīgu Direktīvas 93/13 3. un 4. panta izpratnē.

74 Tomēr no iesniedzējtiesas sniegtās informācijas izriet, ka saskaņā ar Likuma Nr. 258/2001, — kas ir likums, ar kuru transponēta Direktīva 87/102, — 4. pantu patēriņa kredīta līgumā ir jānorāda GPL un tās nenorādīšanas gadījumā piešķirtais kredīts tiek uzskatīts par atbrīvotu no procentiem un izmaksām.

75 Minētās direktīvas 14. pantā dalībvalstīm ir noteikts nodrošināt, lai kredīta līgumos netiktu, kaitējot patērētājam, paredzētas atkāpes no valstu tiesību aktu noteikumiem, ar ko ievieš vai kas atbilst šai direktīvai.

76 Tādējādi tādos apstākļos kā pamata prāvā bez vajadzības pārbaudīt noteikuma, kurā nav minēta GPL, negodīgo raksturu Direktīvas 93/13 aspektā, Direktīva 87/102 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ļauj valsts tiesai pēc savas ierosmes piemērot valsts tiesību normas, ar kurām valsts tiesībās transponēts šīs pēdējās direktīvas 4. pants un ir paredzēts, ka gadījumā, ja patēriņa kredīta līgumā netiek norādīta GPL, piešķirtais kredīts tiek uzskatīts par atbrīvotu no procentiem un izmaksām (pēc analoģijas par Direktīvas 87/102 11. panta 2. punktu skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Rampion* un *Godard*, 69. punkts).

77 Tādējādi uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka tādos apstākļos kā pamata prāvā GPL nenorādīšana patēriņa kredīta līgumā, kam ir būtiska nozīme Direktīvas 87/102 aspektā, var būt izšķirošs faktors valsts tiesas analīzē par to, vai patēriņa kredīta līguma noteikums par tā izmaksām, kurā nav ietverta šāda norāde, ir formulēts skaidri un

saprotami Direktīvas 93/13 4. panta izpratnē. Ja tas tā nav, šai tiesai pat pēc savas ierosmes ir tiesības novērtēt, vai, ņemot vērā visus apstākļus, kādos līgums ir noslēgts, GPL nenorādīšana tā noteikumā par šī kredīta izmaksām var padarīt šo noteikumu par negodīgu Direktīvas 93/13 3. un 4. panta izpratnē. Tomēr neatkarīgi no dotās iespējas novērtēt šo līgumu Direktīvas 93/13 izpratnē Direktīva 87/102 ir interpretējama tādējādi, ka tā ļauj valsts tiesai pēc savas ierosmes piemērot tiesību normas, ar kurām valsts tiesībās transponēts šīs pēdējās direktīvas 4. pants un ir paredzēts, ka GPL nenorādīšana patēriņa kredīta līgumā nozīmē, ka piešķirtais kredīts tiek uzskatīts par atbrīvotu no procentiem un izmaksām.

Par trešo jautājumu

78 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai tādos apstākļos kā pamata prāvā un tiktāl, ciktāl tā nonāk pie secinājuma, ka Direktīvas 87/102 un Direktīvas 93/13 tiesību normas nav ievērotas, tai ir tiesības saskaņā ar Savienības tiesisko regulējumu patērētāju aizsardzībai izbeigt vai ierobežot tāda šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, kas ir ieguvis *res judicata* spēku un kas ir pieņemts saskaņā ar kredīta līgumā ietvertu šķīrējtiesas klauzulu.

79 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 267. pantu Tiesa nevar piemērot Savienības tiesību noteikumus konkrētam gadījumam, bet tā var tikai pieņemt nolēmumu par Līguma un Savienības iestāžu pieņemtu tiesību aktu interpretāciju (2005. gada

6. oktobra spriedums lietā C-291/03 *MyTravel*, Krājums, I-8477. lpp., 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

80 Šajā jautājumā iesniedzējtiesa vēlas, lai Tiesa tai norādītu, vai tādos apstākļos kā pamata lietā, ņemot vērā Tiesas sniegtās atbildes uz pirmo un otro jautājumu, tā var, piemērojot Savienības tiesības un valsts tiesības, pamata lietā apstrīdētā šķīrējtiesas nolēmuma, kas ir ieguvis *res judicata* spēku, izpildi attiecināt tikai uz patēriņa kredīta parāda summu.

81 Tā kā atbildes sniegšana uz šo jautājumu liktu Tiesai pieņemt lēmumu par saistībā ar pirmajiem diviem jautājumiem interpretēto tiesību noteikumu konkrētu piemērošanu lietas faktiem un tā kā katrā ziņā iesniedzējtiesas rīcībā, pamatojoties uz par šiem jautājumiem sniegtajām atbildēm, ir visi tajā ierosinātās lietas atrisināšanai vajadzīgie interpretācijas elementi, uz šo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

82 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (astotā palāta) nospriež:

1) Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos uzliek valsts tiesai, kurā iesniegts pieteikums par tāda šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, kas ir ieguvis *res judicata* spēku un ir pieņemts aizmuguriski, patērētājam neesot klāt, pienākumu pat pēc savas ierosmes izvērtēt starp aizdevēju un patērētāju noslēgtā kredīta līgumā ietvertas sankcijas negodīgo raksturu, kas ir piemērota minētajā nolēmumā, ja šīs tiesas rīcībā ir tam vajadzīgā informācija par lietas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem un saskaņā ar valsts procesuālo tiesību normām šī tiesa var veikt šādu novērtējumu līdzīgās tiesvedībās, kas ir pamatotas ar valsts tiesībām;

2) attiecīgajai valsts tiesai ir jānosaka, vai tāds kredīta līguma noteikums kā pamata lietā apstrīdētais, kurā saskaņā ar šīs tiesas konstatēto patērētājam ir paredzēts nesamērīgs naudas sods, ņemot vērā visus šī līguma noslēgšanas apstākļus, ir jāuzskata par negodīgu Direktīvas 93/13 3. un 4. panta izpratnē. Apstiprinošas atbildes gadījumā minētajai tiesai ir jāizdara visi no tā izrietošie secinājumi saskaņā ar valsts tiesībām, lai nodrošinātu, ka minētais noteikums šim patērētājam nav saistošs;

3) tādos apstākļos kā pamata prāvā gada procentu likmes nenorādīšana patēriņa kredīta līgumā, kam ir būtiska nozīme Padomes 1986. gada 22. decembra Direktīvas 87/102/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu, redakcijā, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvu 98/7/EK,

aspektā, var būt izšķirošs faktors valsts tiesas analīzē par to, vai patēriņa kredīta līguma noteikums par tā izmaksām, kurā nav ietverta šāda norāde, ir formulēts skaidri un saprotami Direktīvas 93/13 4. panta izpratnē. Ja tas tā nav, šai tiesai pat pēc savas ierosmes ir tiesības novērtēt, vai, ņemot vērā visus apstākļus, kādos līgums ir noslēgts, gada procentu likmes nenorādīšana tā noteikumā par šī kredīta izmaksām var padarīt šo noteikumu par negodīgu Direktīvas 93/13 3. un 4. panta izpratnē. Tomēr neatkarīgi no dotās iespējas novērtēt šo līgumu Direktīvas 93/13 izpratnē Direktīva 87/102 ir interpretējama tādējādi, ka tā ļauj valsts tiesai pēc savas ierosmes piemērot tiesību normas, ar kurām valsts tiesībās transponēts šīs pēdējās direktīvas 4. pants un ir paredzēts, ka GPL nenorādīšana patēriņa kredīta līgumā nozīmē, ka piešķirtais kredīts tiek uzskatīts par atbrīvotu no procentiem un izmaksām.

[Paraksti]